

Sosiaalialan tietoteknologian kansallinen kehittämistyö

Itä-Suomen sosiaalityön päivät 2007

Projektipäällikkö Heli Sahala

Sosiaali- ja terveysministeriön kehitystyö

- Sosiaali- ja terveysministeriön tietotekniikan hyödyntämisstrategia vuonna 1996:
 - Käytännöksi 2000-luvun hankkeilla
 - Sähköinen potilaskertomus
 - Sosiaalihuollon tietoteknologiahanke
 - Kansallinen arkisto kokoavana ja yhdistävänä
 - Kansalaisen terveystiedon portaali
- Sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon neuvottelukunta 2007 –
- Sosiaali- ja terveydenhuollon innovaatiohanke 2007 – (STM ja Tekes)

Monta valtakunnallista kehittäjää. . .

- Tietoyhteiskuntastrategia vuoteen 2015 (liikenne- ja viestintäministeriö)
- KuntaIT sisäasiainministeriössä 2006 – (siirtyy VM:öön 2008)
- Juhta – JHS-suositukset
- TEKES, Sitra – ohjelmat painottuneet terveydenhuoltoon
- RAY – kolmannen sektorin toiminnan kehittämisasiärahaitus

... yhteiset tavoitteet ?

- Kehittää toimintaa sähköisten välineiden avulla
- Lisätä kansalaisten mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin ja palvelujen saantiin mahdollisimman aika- ja paikkariippumattomasti
- Taata palvelut kaikkialla maassa tasapuolisesti
- ? Satunnaista rahoitusta vai suunnitelmallista kehittämistä
- ? Tekniikan vai toiminnan kehittämistä
- ? Kuka priorisoi, kun raha ei riitä kaikkeen

Vaihe 1

Sosiaalihuollon tietoteknologiahanke vuosina 2003-2007

Hankkeen tavoitteita

- kehittää sosiaalialan tietotuotantoa ja sen hyödynnettävyyttä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti
- tukea tietoteknologialla alan työtapojen ja työn kehittämistä sekä tukea alan ammattilaisten osaamista ja lisätä heidän osallistumistaan teknologian kehittämisessä
- tukea kuntien ja muiden palveluntuottajien yhteistyötä tietojärjestelmien kehittämisessä ja käytössä
- mahdollistaa toimivien työvälineiden kehittäminen sosiaalialan eri sektoreille
- tukea ammatillista työtä toimivilla tietopalveluilla
- lisätä sosiaalialan näkyvyyttä ja sen työn ymmärrettävyyttä kansalaisille

Asiakastietojärjestelmät - yleisiä tavoitteita kehittämisesssä

- Peruseriaatteiden luominen järjestelmien yhtenäistämiseen huomioiden lainsäädännön ja toiminnallisuuden vaatimukset
- Tiedonsiirron (dokumentit, sanomat) tarpeet järjestelmissä, organisaatioissa ja niiden välillä
- Sosiaalihuollon lähtökohdista nousevat tarpeet mm. toimintaprosessien, dokumentaation ja palvelukokonaisuuksien osalta
- Kattavuus tietoteknologian hyödyntämisessä sosiaalihuollon toiminta-alueilla huomioiden myös yritysten ja järjestöjen toiminnot
- Asiakaslähtöisyys – kansalaislähtöisyys tietoteknisesti tuettujen palvelujen kehittämisesssä

Asiakastietojärjestelmät - kehittämisen haasteita

- Alueelliset – seudulliset järjestelmät
- Ylikunnalliset toiminnot, jotka edellyttävät tietoteknologian tukea, esim. sosiaalipäivystys, sijaishuollon järjestäminen, konsultointi alueellisesti järjestettynä
- Sosiaalihuollon yhteydet muihin organisaatioihin kuten terveydenhuolto, KELA, työvoimatoimi, tilastoviranomaiset
- Moniammatilliset palvelut, asiakkaan palvelukokonaisuus
- Tekniikan nopea muutos, esim. WEB –pohjaisten toimintojen kehittyminen

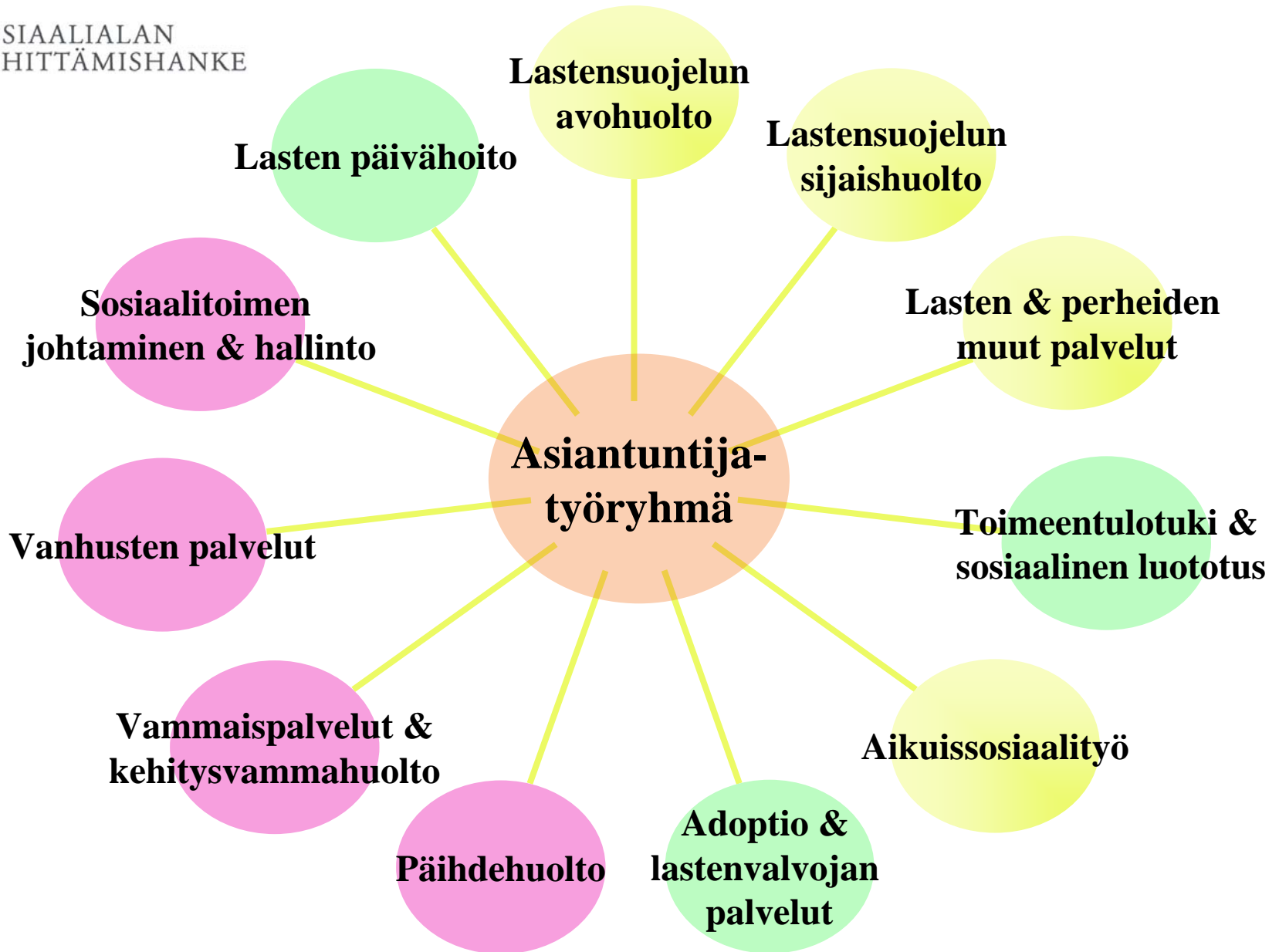
Palvelukohtaisen tietomäärittelyn haasteita

- Sosiaalihuollon palveluiden runsaus, keskinäinen erilaisuus ja niiden tuottamistapojen/-resurssien kirjavuus.
- Palveluilla on yleensä lainsäädännöllinen perusta, mutta palveluittain säilytettävistä tiedoista säädöksiä vähän.
- Perinne systemaattisesta asiakastietojen keräämisestä koskien esim. työn vaikuttavuutta tai asiakkaan tilanteen kehitystä puuttuu
- Käytössä olevista tietojärjestelmistä huolimatta edelleen paljon paperimuotoista dokumentointia

Dokumentaatiotyön tavoite

- Tavoitteena on **määritellä palvelualoittain** kaikki ne **tiedot ja tietorakenteet**, joita asiakastietojärjestelmässä halutaan **valtakunnallisesti olevan yhtenäisesti** käytettävissä, tallennettavissa ja siirrettävissä.
- Samalla pyritään mallintamaan palveluprosesseja, joihin tiedot sidotaan.

Jarmo Kärki

Hankkeen vaihe marraskuussa 2007

Valmiit tietomäärittelyt

- Asiakkaan perustiedot
- Palvelun antajan perustiedot
- Lastenvalvojan tehtävät
- Lasten päivähoito
- Adoptio
- Toimeentulotuki
- Sosiaalinen luototus

Selvityksiä

- Sosiaalialan sanasto tietojärjestelmiä varten
- Sosiaalialan tiedonhallinnan tutkimuksen kartoitus
- Sosiaalialan tietojärjestelmästandardien kartoitus
- Vaihtoehdot sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen tekniseksi standardiksi

Työn alla marraskuussa 2007 (-2008)

- Metatietojen määrittely
- Asiakirjojen yleinen kansallinen rakenne
- Palvelukohtaiset tietomääritykset jatkuvat
- Asiakastietojen säilytysaikoja koskevan ehdotuksen valmistelu
- Asiakastietojen käsittelyä koskevan ohjeistuksen valmistelu
- Tutkimusohjelmaehdotuksen valmistelu (Tiedonhallinta)
- Kirjaamisen sisällöllisen kehittäminen: valtakunnallisten toimenpiteiden tarpeen arviointi ja toimenpiteet

Muita hankkeen kehittämiskohteita

Ammattilaisten tiedonhallinnan kehittäminen

- Alan omien tietotarpeiden esille nostaminen – tietotuotanto tukemaan työn ja palvelujen kehittämistä
 - asiantuntijaryhmät, dokumentaation pienryhmät
- Nykyisen henkilöstön osaamistason parantaminen ja perehdytyksen parantaminen
 - 2-3 alueellista hanketta

Sähköiset palvelut ammattilaisille /STAKES

- Sosiaaliportin kehitystyö jatkuu
 - www.sosiaaliportti.fi
- Socialporten på svenska öppnades i början av oktober 2006
 - www.socialporten.fi
- Lastensuojelun käsikirja www.lastensuojelunkasikirja.fi
- Myös sähköisen konsultaation kehittäminen – kohti valtakunnallisia palveluja alueellisten palvelujen lisäksi

Sähköiset palvelut kansalaisille

- Ensisijaisesti informaatio, neuvonta ja ohjaus sekä ajanvaraus
- Kuntaliiton viestinnän kanssa kehitetään kuntien kotisivuja sosiaalitoimen osalta (termit, keskeiset sisällöt ym.)
- Tarvitaanko valtakunnallinen portaali ?
 - Mitä sisältäisi?
 - Suhde Sosiaaliporttiin ja KTL:n ”hyvinvointiportaaliin”?
- Ei omaa kehittämistyötä kts. sosiaali- ja terveydenhuollon kansalaispalvelut

Tietoturva, tietosuoja ja asiakastietojen käsittely

- Valtakunnallinen yhteistyö sosiaalihuollon tietosuoja-asioissa 1.12.2005 alkaen
 - www.tietosuoja.fi > tehtävät > yleisohjaus ja sidosryhmäyhteistyö > sos.huollon tietosuojan ohjausryhmä
- Ohjeita sähköpostin käyttöön tammikuussa 2007
- Koulutuksen järjestäminen alueellisina tilaisuuksina alkoi vuonna 2006
- Sosiaalihuollon tietosuojaseminaari vuosittain 2007 alkaen
 - *Seuraava 31.3.2008 Helsingissä*

Kohti uutta hankekautta vuosina 2008-2011

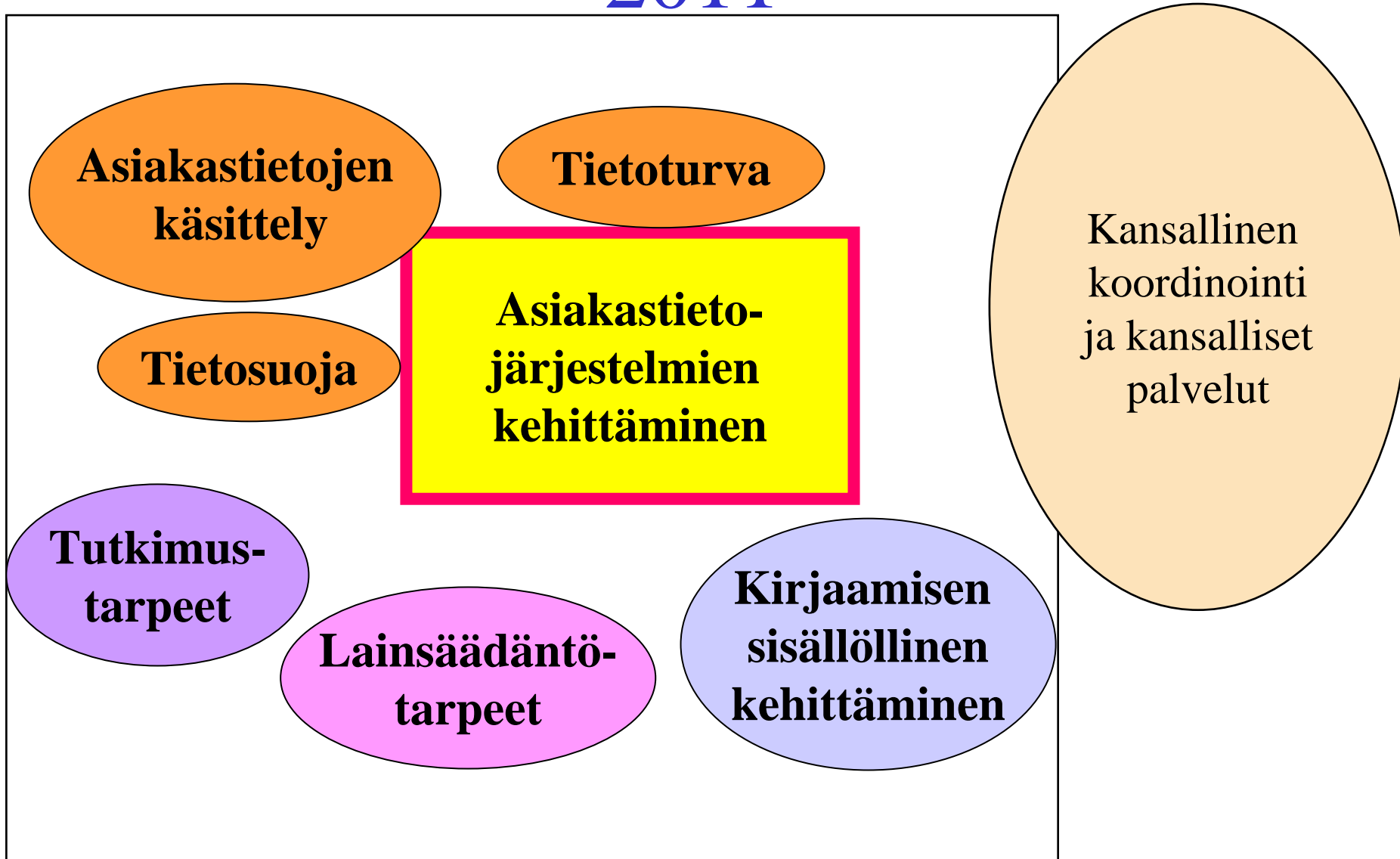
Hankkeen keskeiset osat 2004-2007

k
a
n
s
a
l
l.

k
o
o
r
d
i
n
o
i
n
t
i

Hankkeen keskeiset osat 2008-2011

Jatkosuunnitelmassa keskeistä

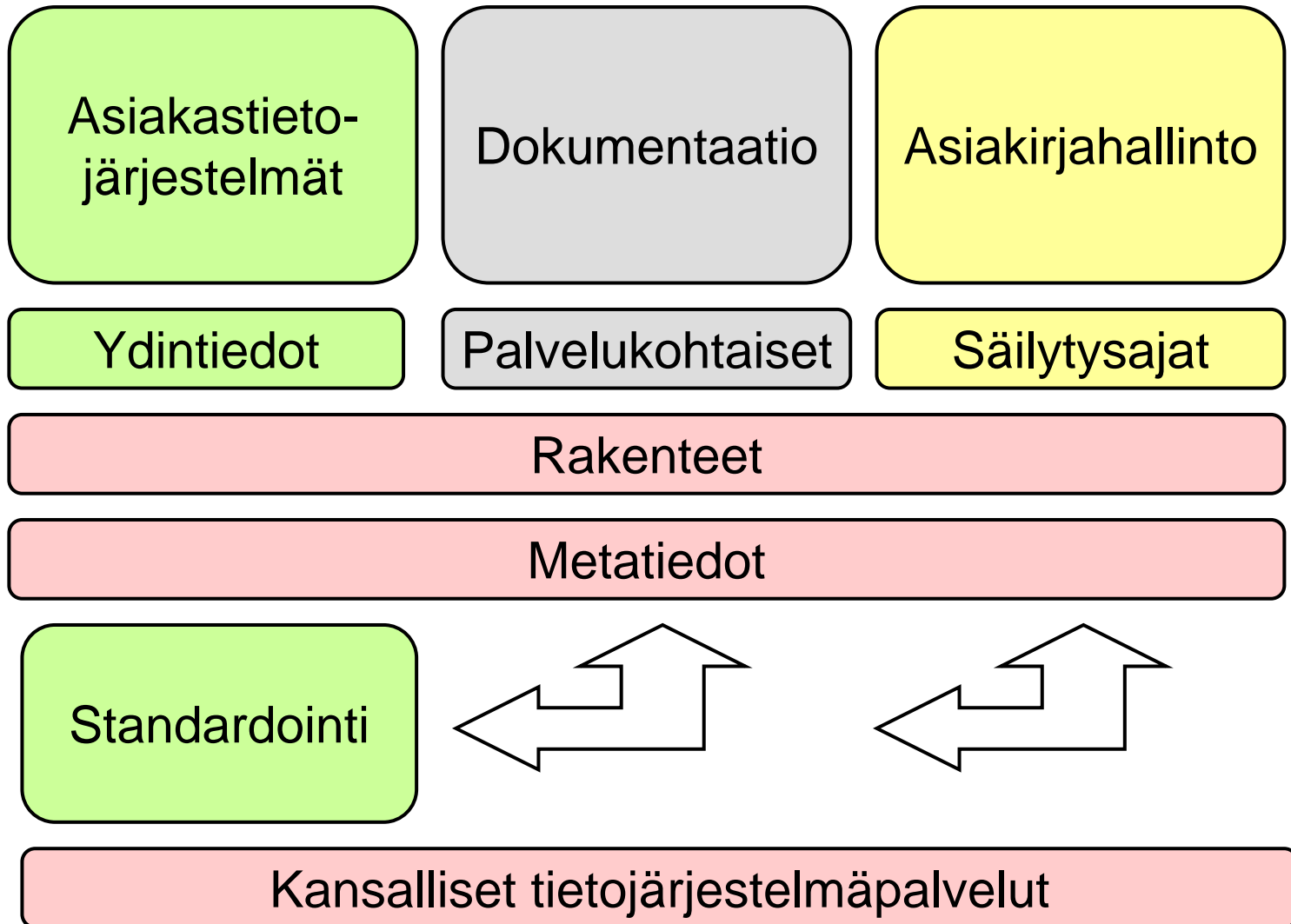
- Keskitytään asiakastietojärjestelmien kehittämiseen
- Monille I vaiheen osille on löydetty ”kotipesät”
- Aikaisempaa tiiviimpi yhteys julkisen sektorin muuhun kehittämiseen, etenkin terveydenhuoltoon
 - Kansalliset palvelut (arkisto, koodistot, tunnistaminen)
- Kansalaisten asioinnin ”käyttöliittymälle” löydyttävä yleinen valtakunnallinen ratkaisu
- Myös tunnistamisessa päästävä laajempiin ratkaisuihin

Asiakastietojärjestelmien kehittäminen

Kehittämistyön tavoitteet:

- Sosiaalihuollon tietosisältöjen ja tietorakenteiden kansallinen määrittely ja yhtenäistäminen
- Asiakirjahallinnon kehittäminen ja säilytysaikojen määrittely
- Sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen sisällöllinen ja tekninen standardointi
- Sosiaalihuollon sähköisen arkistoinnin kehittäminen
- Määritysten pilotointi
- Ohjeistus ja jalkauttaminen

Asiakastietojärjestelmien määrittelyn kokonaisuus

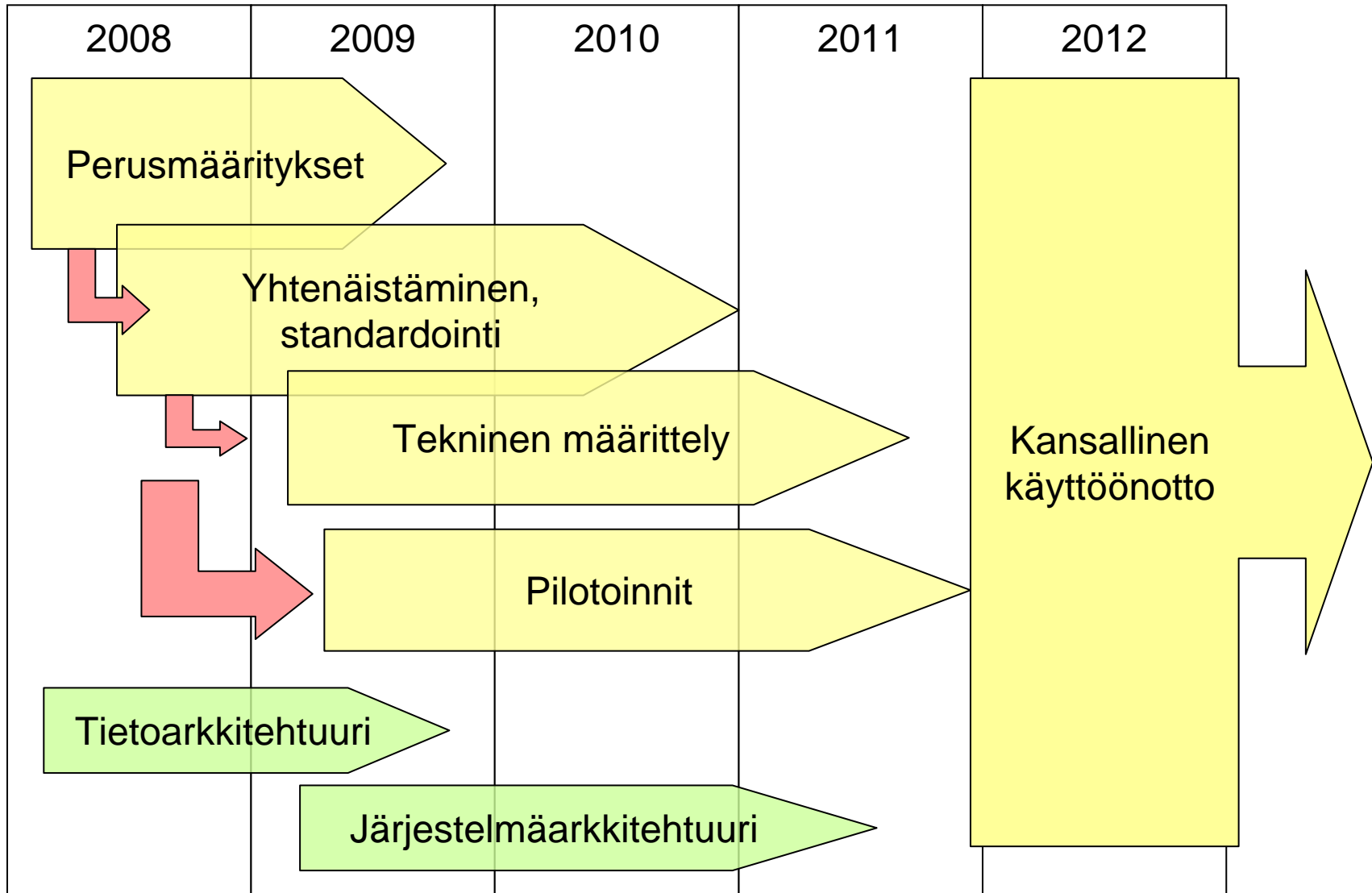
Sähköisen arkistoinnin pohdintaa

- tietojen vaihteleva säilytysaika (nyt 3-100 v)
- tietoja koskeva tiedonsiirtotarve organisaatioiden välillä (asiakkaat muuttavat, seudulliset/alueelliset palvelut tai lain vaatima viranomaisten välinen tiedonsiirto mm. lastensuojelussa)
- terveydenhuollon kanssa yhteisten asiakkaiden tietojen käytettävyys
- tietojen käytettävyys sosiaalihuollon ja muiden asiakaspalvelua toteuttavien toimialojen välillä
- julkisen ja yksityisen palvelun välinen tiedonsiirtotarve asiakkuuden aikana
- **Ratkaisuvaihtoehdot** on ainakin teoriassa useita:
 - toiminnallinen kansallinen arkisto korvaa paikallisen säilytyksen
 - osa lyhytaikaisesti säilytettävistä tiedoista säilytetään edelleen tietojärjestelmissä ja poistetaan niistä, vain pitkäaikainen ja pysyvässä säilytyksessä toteutetaan kansallisesti.
- Millaisia vaatimuksia vaihtoehdot asettavat tiedonsiirrolle organisaatioiden tietojärjestelmien välillä? Millaista asiankirjahallinnon työpanosta ratkaisut vaativat paikallisella ja valtakunnallisella tasolla? Mitkä ovat ratkaisujen kustannusvaikutukset?

Muuta järjestelmiin liittyvää

- Asiakkaan suostumuksen käsittely sosiaalihuollon asiakastietojen sähköisessä käsittelyssä 2008
- Henkilöstön ja asiakkaan tunnistaminen sähköisessä asioinnissa 2011 mennessä
- Koodistot ja luokitukset
- Organisaatiorekisteri –selvitys
- Sosiaalihuollon kansallinen tilastointi ja asiakastietojärjestelmät

Hankkeen osien aikataulu

Määrittysten pilotointi 2008-2011

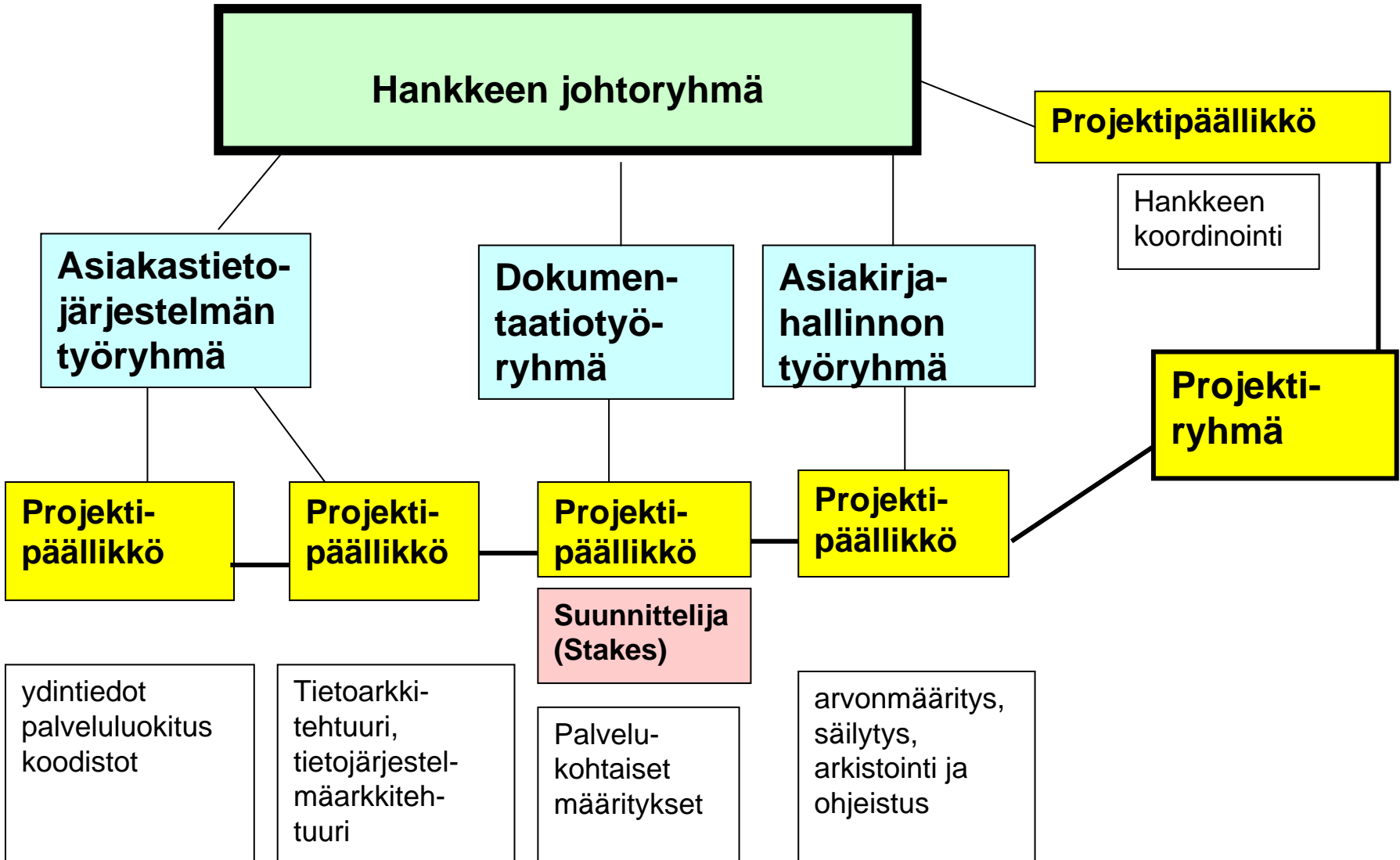
- Pilotoinnit toteutetaan yhteistyössä asiakastietojärjestelmien käyttäjien (kunnan, kuntayhtymät), ohjelmatoimittajien ja rahoittajan edustajien kanssa.
- Pilotoinneissa voidaan hyödyntää ohjelmistojen käyttäjien tai kehitysyhteistyötä tekevien kuntien yhteistyöverkostoja siten, että niistä muodostuu useamman toimijan suurempia kokonaisuuksia.
- Pilotointien luonne on käyttöönottava, eli niiden tuloksena ohjelmistoihin tulevat käytettäviksi kansallisten määrittysten mukaiset tietosisällöt, tietorakenteet ja asiakirjastandardit.
- Pilotointihankkeita käynnistetään porrasteisesti sen mukaan, kuin tarvittavat määrittymiset ovat valmiina.

Muut toimenpiteet

- Sosiaalialan tiedonhallinnan tutkimuksen kehittäminen
 - Työryhmä asetettu valmistelemaan tutkimusohjelmaehdotusta ja muita toimenpiteitä
- Sosiaalihuollon dokumentaation sisällöllinen kehittäminen
 - Tilannekartoitus 2007 lopussa (Turun AMK) ja jatkotoimien organisointi 2008
- Lainsäädännön kehittämistarpeet
 - Muuta kuin asiakirjoja koskevaa ?

Tikesos-hankkeen organisointi

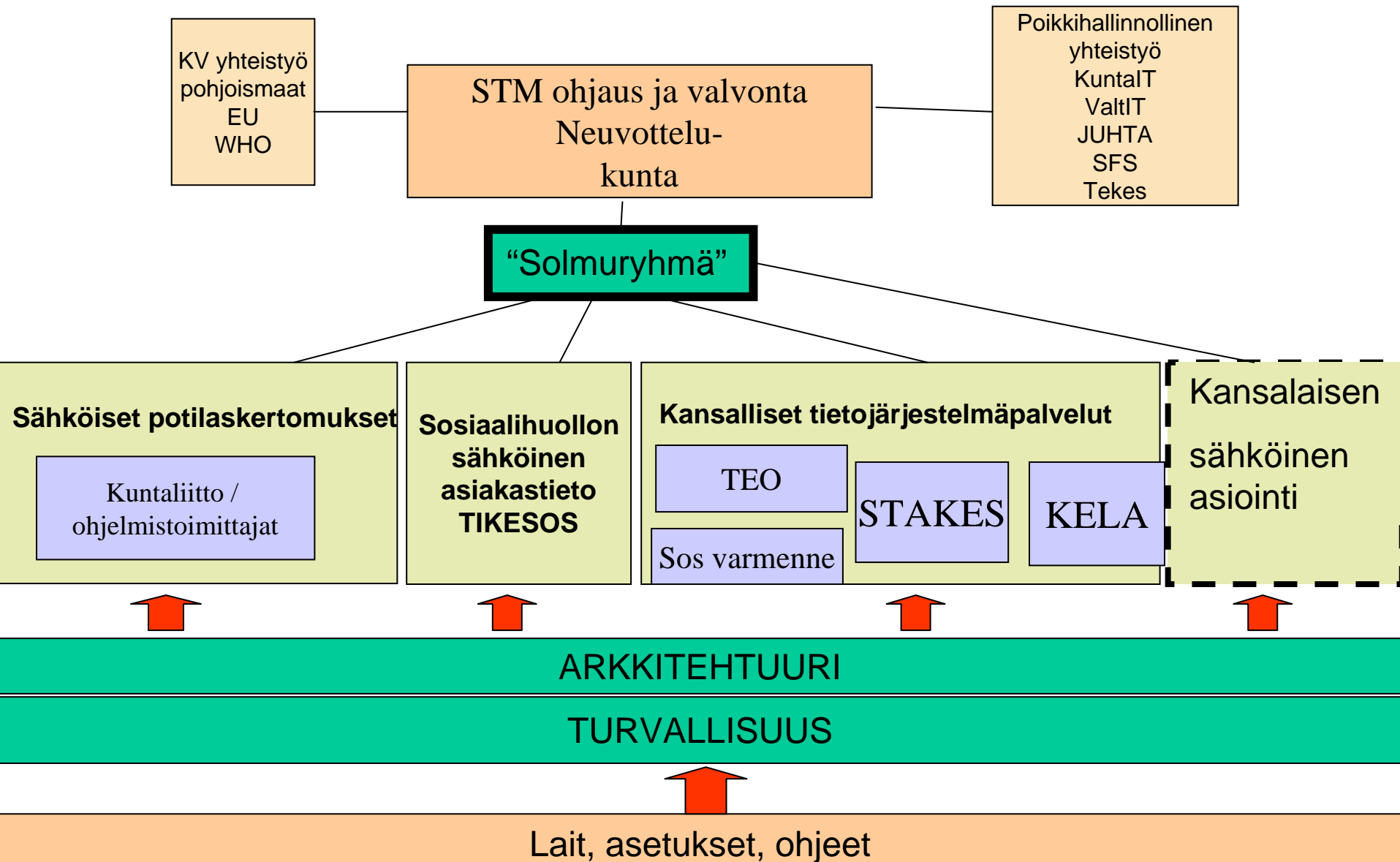
2008

Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisen tiedonhallinnan kehittäminen

- Laki asiakastietojen sähköisestä käsittelystä 1.7.2007
- Sisältää velvoitteita julkiselle terveydenhuollolle (mm. pakollinen liittyminen kansallisen arkiston käyttöön 31.3.2011 mennessä)
- Sosiaalihuollolle myös säännöksiä mm. tietosuojan hoitamisesta ym.
- Laajennetaanko laki 2010-luvulla myös sosiaalihuoltoon?
 - Voisiko turvallinen ja asianmukainen tiedonsiirto toimia muutoin? Entä asiakkaiden oikeus seurata tietojaan ja niiden käyttöä?

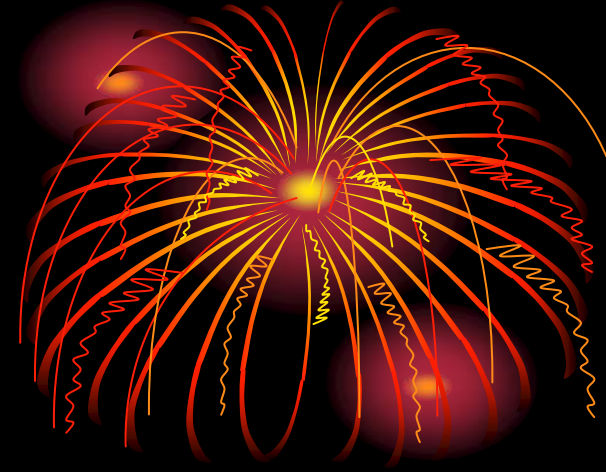
Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmä- arkkitehtuurin kansallinen koordinaatio nyt

Sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon neuvottelukunta

- Laajahko ja monipuolinen – työ käynnistymässä
- Toimijoiden edustajia suhteellisen hyvin, sosiaalihuolto heikohkosti edustettuna
- Kiireisimmät tehtävät liittyvät sähköiseen potilaskertomukseen ja sen käyttöönottoon
- Jaostoja ollaan asettamassa: Toiminnallinen (korvaa Solmu-ryhmän), maksujaosto, tutkimuksen jaosto sekä kansalaisen sähköisen asioinnin jaosto ainakin suunnitelmissa

Vuonna 2020

Tietoteknologian käyttö sosiaalihuollossa perustuu tutkimukseen ja monipuoliseen kehittämiseen sekä tietovarantojen hyödyntämiseen ja on kansainvälisesti huipputasolla.